

# Als bidden voor de wereldvrede niet helpt

RAF-film beleeft vandaag Duitse première

Achtergrond - 25 september 2008

(25 september 2008) Na *Der Untergang* en *Das Leben der Anderen* belicht *Der Baader Meinhof Komplex* een ander donker hoofdstuk uit de Duitse geschiedenis. Hoe de mythische sexy revolutie van de Rote Armee Fraktion (RAF) in een ruim twee uur durende geschiedenisles wordt ontkracht.

door Sander van der Ploeg

De demonstratie tegen het bezoek van de sjah van Perzie in 1967 wordt door de oproerpolitie ruw uit elkaar geslagen. Een jaar later scanderen honderden aanwezigen extatisch de naam van de Noord-Vietnamese leider Ho Tsjie Min, wanneer Rudi Dutschke zijn strijd tegen de "Amerikaanse imperialisten" prijst.

Archiefbeelden van napalmbombardementen, de moorden op John F. Kennedy, zijn broer Robert en op Martin Luther King tonen de ernst van de wereldpolitieke situatie. Deze generatie zou niet lijdzaam aan de zijlijn blijven toekijken.

Ook in 2008 blijven de jonge idealisten van toen tot de verbeelding spreken. Strakke spijkerbroeken, hippe zonnebrillen, sigaret in de mondhoek en revolutionaire daadkracht – dit is het hoe de protestgeneratie met behulp van meer dan zesduizend figuranten in *Der Baader Meinhof Komplex* wordt herinnerd.

Regisseur Ulrich Edel en producent Bernd Eichinger schetsen zo op sfeervolle wijze de overbekende tijdsgeest. Dit was een generatie die zelf bepaalde waar zij in geloofde en daar ook naar handelde. Je kunt wel degelijk wat veranderen als je maar wilt.

Maar de situatie wordt grimmiger na de aanslag op studentenleider Rudi Dutschke die door een gestoorde lezer van het reactionaire blad *National-Zeitung* wordt neergeschoten. "Bidden voor de wereldvrede heeft geen enkele zin meer", zegt de jonge Gudrun Enslin, overtuigend gebracht door Johanna Wokalek, tegen haar vader, een predikant.

## Mythevorming

Nog steeds bestaan rond de RAF nog mythes die meestal van een sterk versimpelde, Robin Hood-achtige romantiek getuigen. Maar waar verreweg het grootste deel van de protestgeneratie het hield bij discussiëren en demonstreren, ging de RAF over op concrete actie.

“Wat wij nu nodig hebben, is een nieuwe moord”, zegt Enslinn, nadat de sociaal-democraat Willy Brandt bondskanselier wordt. Dat na twintig jaar van onafgebroken christen-democratisch bewind de SPD aan de macht komt is genoeg om de radicale angel uit de studentenprotesten te halen, maar niet bij de RAF.

*Der Baader Meinhof Komplex* begint als een filmisch en nostalgisch portret van een generatie die wilde breken met de waarden van hun ouders en geloofde in een maakbare wereld. Hoe dit leidde tot de gewelddadige radicalisering van de RAF, komt minder uit de verf, terwijl het verhaal vanuit het perspectief van de linkse terreurbeweging wordt verteld.

Een voice over van Ulrike Meinhof, gespeeld door Martina Gedeck, moet de theoretische kadering weergeven, maar het blijft bij holle, extreem-linkse retoriek. De chef van de federale recherche, vertolkt door Bruno Ganz, probeert de beweegredenen van de RAF te begrijpen, maar lijkt hierin niet te slagen. Aan zijn hand kan de kijker dus ook niet worden meegevoerd.

## Ideologie

Ondanks de vaak complexe motieven van de RAF, is de ideologie toch van groot belang wil *Der Baader Meinhof Komplex* dat effect bereiken dat Edel voor ogen had – een waarheidsgetrouwe reconstructie van de feiten, zoals Stefan Aust ze weergaf in zijn gelijknamige boek. De kracht van het verhaal is juist hoe mensen met aanvankelijk goede bedoelingen verstrikt raakten in hun eigen overtuigingen.

Edel waagt zich niet aan het eindeloze getheoretiseer dat de *Achtundsechziger*, beïnvloed door filosofen als Horkheimer en Marcuse, zo kenmerkte. Hij zou hiermee ongetwijfeld de aandacht van het publiek kwijtraken. Ook is het bijkans onmogelijk om alle nuances achter de RAF afdoende weer te geven. De film bestrijkt immers een tijdsspanne van tien jaar.

## Kille fanatici

De tweede helft van de film heeft meer het karakter van een documentaire,

waarin de bloedige aanslagen van de RAF elkaar in een hoog tempo opvolgen. Tussen de Vietnamconferentie van Dutschke in 1968 en de Duitse Herfst in 1977, heeft bij de RAF een intolerante, uiterst gewelddadige ideologie de macht overgenomen, die in een schril contrast staat tot de aanvankelijke ideeën van de protestgeneratie.

De voornaamste RAF-leden zijn even zo snel van hun menselijke trekken ontdaan en worden kille en emotieloze fanatici. Het levert een spectaculaire film op, maar geen antwoorden.

Of Edel en Eichinger met *Der Baader Meinhof Komplex* na andere films over de RAF als *Blackbox BRD* de ultieme vertelling over de RAF hebben gemaakt, valt daarom te betwijfelen. Maar zij slagen er wel in de kijker mee te slepen naar de beide uitersten van het emotionele spectrum. Wie aanvankelijk enige sympathie had voor de RAF, voelt uiteindelijk alleen maar walging.

*Der Baader Meinhof Komplex* is vanaf 20 november in de Nederlandse bioscopen te zien.

Sander van der Ploeg is redacteur van het Duitslandweb.

Afbeeldingen:

[Constantin Film, www.bmk.film.de](http://www.bmk.film.de)

*Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](http://duitslandinstituut.nl).*

*Artikel: <https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/928/als-bidden-voor-de-wereldvrede-niet-helpt>*